

Kommunstyrelsen

2024-01-23

Dnr KS 2024-19

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över - Säkerhetszoner - ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31) - Remiss

Linköpings kommun har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på rubricerad promemoria. Med anledning härav inkommer Linköpings kommun med följande synpunkter.

Kommunen anser att det krävs kraftfulla åtgärder för att minska antalet skjutningar och sprängningar i samhället samt för att i övrigt stärka det brottsförebyggande arbetet. Beslut om att tillgripa tvångsmedel måste dock alltid föregås av en rad överväganden i flera led både vad gäller ändamål, behov och proportionalitet. En tvångsåtgärd måste i varje enskilt fall stå i rimlig proportion till det önskade målet.

Användning av tvångsmedel mot enskilda innebär en risk för intrång i den personliga integriteten. Enskildas grundläggande fri- och rättigheter är en grundlagsskyddad rättighet. Skydd för enskildas personliga integritet finns också i Europakonventionen samt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Förenta nationernas (FN) konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. En inskränkning av dessa rättigheter måste regleras i lag på ett sådant sätt att reglering uppfyller rimliga anspråk på rättssäkerhet som ger skydd mot godtycke och missbruk.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) tillförsäkrar barn grundläggande rättigheter. För svenskt vidkommande räknas varje människa under 18 år som ett barn. Särskilt viktigt i frågor om tvångsmedel mot barn är skyddet för barns privatliv i artikel 16. Enligt den artikeln får inget barn utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i bl.a. sitt privatliv.

En reglering om säkerhetszoner får heller inte stå i strid med skyddet mot diskriminering som finns i bl.a. regeringsformen och diskrimineringslagen (2008:567). Kraven på skydd mot diskriminering har betydelse för bedömningen av om ett system med zoner bör införas och för hur systemet ska utformas.

I utredningen har en omfattande analys gjorts kring avvägningen mellan de grundläggande fri- och rättigheterna och införande samt utformning av säkerhetszoner. Ett flertal rättsfall från Europadomstolen har även analyserats för att säkerställa att lagförslaget tar hänsyn till de komplicerade avvägningar som behöver göras.

Utökade befogenheter att kroppsvisitera personer och genomsöka transportmedel inom tidsbegränsade zoner skulle öka effektiviteten i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Samtidigt skulle befogenheterna innebära en högre risk för intrång i den personliga integriteten och för diskriminering. I vissa situationer överväger fördelarna nackdelarna, om befogenheterna utformas på ett sätt som balanserar den ökade risken för bl.a. intrång i den personliga integriteten. Linköpings kommun gör bedömningen att förslaget innebär en väl genomarbetad avvägning mellan dessa intressen och tillstyrker de förslag som presenteras i promemorian.

Linköpings kommun vill också trycka på vikten av att polisen i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet har en fortsatt och ökad kontinuerlig närvaro i lokalsamhället. Etablerade kontakter med de boende och en förståelse för polisens uppdrag och arbete är en avgörande parameter för att arbetet med säkerhetszoner ska bli ett användbart verktyg i arbetet mot gängkriminalitet, och för att den praktiska tillämpningen ska uppfattas som legitim av medborgare och myndigheter.

För Linköpings kommun

Kristina Edlund
Kommunstyrelsens ordförande

Kopia till:

Kommunstyrelsen

2024-01-23

§ 6 Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31), yttrande till Justitiedepartementet

Dnr KS 2024-19

Kommunstyrelsens beslut

1. Yttrande lämnas enligt Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Reservationer

Maria Moraes (MP) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till yttrande.

Lars Vikinge (C) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till Maria Moraes (MP) förslag till yttrande.

Sofia Frithioff (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till yttrande.

Ärende

Linköpings kommun har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31).

I promemorian föreslås att det införs regler om ett nytt system med zoner, som kallas säkerhetszoner, i polislagen som i stort innebär att Polismyndigheten som ett brottsförebyggande verktyg ska kunna införa en säkerhetszon om det vid en konflikt mellan grupper finns risk för brottslig verksamhet såsom skottlossning eller sprängning i området. Inom en säkerhetszon ska polismän ha utökade befogenheter att kroppsvisitera personer och genomsöka transportmedel för att söka efter vapen eller andra farliga föremål. Även minderåriga kan komma att visiteras enligt de föreslagna bestämmelserna.

Om Polismyndigheten fattar beslut om att inrätta en säkerhetszon ska myndigheten omedelbart publicera detta och informera på ett verksamt sätt. Ett sådant beslut ska kunna gälla högst två veckor, men ska kunna förlängas genom ett nytt beslut.

Syftet med förslagen är att stärka det brottsförebyggande arbetet och att minska antalet skjutningar och sprängningar samt att öka tryggheten i offentliga miljöer.

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

Ett införande av säkerhetszoner innebär en ökad risk för intrång i den personliga integriteten. Utredningen innehåller en väl genomarbetad avvägning gällande den personliga integriteten och ökad effektivitet i det brottsförebyggande arbetet.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen att lämna yttrande som tillstyrker promemorians förslag, men som också trycker på vikten av att polisen i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet har en fortsatt och ökad kontinuerlig närvaro i lokalsamhället.

Yrkanden

Niklas Borg (M) yrkar bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Cecilia Helber (LL) yrkar bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Liselotte Fager (KD) yrkar bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Chris Dahlqvist (SD) yrkar bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Maria Moraes (MP) lämnar yrkande med eget förslag till yttrande enligt följande:

"Bakgrund

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på hur ett system med visitationszoner kan införas. Utredaren har nu lämnat sitt förslag (Ds 2023:31) och föreslagit ett namnbyte från "visitationszoner" till "säkerhetszoner". Förslaget innebär att det blir möjligt att inrätta särskilda zoner där kroppsvisitation och genomsökning av transportmedel får användas för att söka efter vapen eller andra farliga föremål, utan att det finns någon konkret brottsmisstanke.

Polisen har redan idag möjligheter att visitera personer utan brottsmisstanke, men endast under vissa förutsättningar, t.ex. där risken typiskt sett är stor att vapen ska komma till användning vid våldsbrott. Det måste också finnas omständigheter till stöd för en konkret risk i det enskilda fallet. Skillnaden blir alltså att särskilda geografiska zoner upprättas där visitationer får ske i betydligt fler fall.

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

Vår samlade bedömning

Linköpings kommuns bedömning är att förslaget inte bör genomföras. Det skulle innebära en ökad risk för diskriminering och godtyckliga ingripanden mot vissa grupper av människor, särskilt personer med utländsk härkomst som bor i utsatta områden. Enligt en BRÅ-rapport vill många poliser själva inte ha visitationszoner, bl.a. eftersom de redan har lagstöd att visitera personer och för att förslaget är kontraproduktivt. Linköpings kommun anser att förslaget skulle minska tilliten och öka splittringen i samhället. Om förslaget ändå ska genomföras vill Linköpings kommun se flera begränsningar.

Beredningsprocessen

Linköpings kommun ställer sig också kritiska till den bristfälliga beredningsprocessen. Reformtakten är nu mycket hög på justitieområdet. I likhet med flera andra förslag har regeringen valt att förkorta både remisstiden och motionstiden i riksdagen. Remissinstanserna förväntas bereda sina svar över jul- och nyårshelgerna – promemorian remitterades den 15 december 2023 och remissvaren ska ha inkommit senast den 18 januari 2024. Regeringen avser sedan lägga fram en proposition den 20 februari, med förkortad motionstid i riksdagen från 15 dagar till 3 dagar, för att snabba på arbetet ytterligare. Lagförslaget ska sedan träda i kraft redan i mars 2024.

Linköpings kommun beklagar djupt regeringens strategi, dvs att med kampen mot brottsligheten som förevändning begränsa beredningsprocesserna. Det äventyrar möjligheten för riksdagen att få tillgång till ett bra och allsidigt beslutsunderlag, något som i förlängningen kan påverka rättssäkerheten.

Ökad risk för diskriminering och negativa konsekvenser för den personliga integriteten

Förslaget kan innebära stora inskränkningar i den personliga integriteten och en ökad risk för godtyckliga ingripanden, även mot barn under 15 år. Utredaren skriver själv att de nya befogenheterna skulle innebära en högre risk för intrång i den personliga integriteten och för diskriminering och stigmatisering (s. 77 i promemorian) och att risken för bl.a. obefogade kroppsvisitationer och husrannsakingar kommer att öka (s. 81).

Förslaget ska också ses i sitt sammanhang och mot bakgrund av tillgänglig forskning. Utredaren konstaterar att “Den svenska forskningen tyder i stort på att polisen kontrollerar personer tillhörande etniska minoriteter – särskilt unga män i utsatta områden – i större utsträckning än andra, och att sådana minoriteter oftare än andra upplever sig diskriminerade och stigmatiserade av polisen” (s. 82).

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

BRÅ visade nyligen att personer med rötter i Afrika löper klart högre risk att felaktigt misstänkas för narkotikainnehav och att detta kan tyda på etnisk diskriminering från polisen. Rapporten visar också att det förekommer diskriminerande etnisk profilering i polisens arbete, att polisen saknar vägledning för att förebygga diskriminerande profilering och att det finns små möjligheter för de som drabbats att driva sina ärenden vidare.

Linköpings kommun anser att dessa risker kommer att öka om ett system med visitationszoner införs, dels eftersom lägre krav kommer ställas för när en visitation får ske, dels för att konstruktionen med geografiska zoner i sig medför en sådan risk.

Diskrimineringslagen bör utökas

I dag omfattas inte diskriminerande åtgärder av polis i diskrimineringslagen. En utredning (SOU 2021:94) lades fram under förra mandatperioden som föreslog att enskilda ska kunna utkräva ansvar från polisen för diskriminerande åtgärder, men förslaget har ännu inte tagits vidare. Förslaget skulle också ge Diskrimineringsombudsmannen möjlighet att utöva tillsyn och möjlighet att bistå enskilda som anser att de t.ex. visiterats på grund av sin etnicitet. Det blir än viktigare om ett system med visitationszoner inrättas, men även med andra förslag i Tidöavtalet. Även utredaren framför att detta vore ett viktigt steg (s. 86).

Förslaget är onödigt och kontraproduktivt - det anser även många poliser

Från centralt håll uppges Polismyndigheten se ett behov av att kunna använda sig av "trygghetsskapande zoner" för att förebygga brottslighet i vissa situationer kopplade till konflikter i och mellan kriminella nätverk (s.67). Samtidigt visar en BRÅ-rapport att många poliser är negativt inställda till att införa visitationszoner. Av de tillfrågade poliserna i rapporten svarade en majoritet att de inte anser att visitationszoner är ett viktigt verktyg och att det till och med kan bli kontraproduktivt. Det vanligaste argumentet är att poliser redan har tillräckligt med lagstöd för visitationer i dag, och därmed ett stort mandat att visitera dem som de anser behöver visiteras. Visitationszoner riskerar också att påverka det relationsskapande och långsiktiga arbetet i utsatta områden i fel riktning. Förtroendet kan skadas negativt och skapa motsättningar mellan invånare och polisen. Andra poliser lyfter risken att invånarna kommer att känna sig trakasserade och diskriminerade.

Linköpings kommun anser att dessa argument är goda skäl att avslå förslaget. Den brottsförebyggande effekt som regeringen eftersträvar med förslaget kommer att förtas av de negativa följderna för tilliten och sammanhållningen i samhället.

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

Om systemet ändå ska införas vill Linköpings kommun framföra följande synpunkter

Kraven för att upprätta en säkerhetszon är för lågt ställda

En säkerhetszon ska få införas i ett visst område om – det med hänsyn till en konflikt mellan grupper finns en påtaglig risk för brottslig verksamhet som innefattar skjutning eller sprängning i området, och åtgärden är av synnerlig vikt för syftet att förebygga eller förhindra sådan brottslig verksamhet. Det räcker dock med att det finns minst två personer på vardera sida av konflikten. Det finns vidare inga krav på att konflikten ska ha en viss dignitet, intensitet, omfattning, varaktighet eller ändamål. Linköpings kommun anser att detta kan leda till en alltför vidsträckt tillämpning och att förslaget bör begränsas ytterligare.

Kraven för beslut om ingripande inom en säkerhetszon är för lågt ställda

Kraven som ska avgöra om en kontroll ska genomföras inom en säkerhetszon ska ställas lägre än i de bestämmelser som idag finns för kroppsvisitering. Poliserna ska kunna ingripa även när riskerna är mindre konkreta och individspecifika (s. 106). Enligt förslaget är bland annat klädsel, tidigare brottslighet och avvikande beteende faktorer som påverkar bedömningen av om en kontroll ska genomföras. Utredaren skriver att ett ingripande “aldrig kan motiveras enbart eller i huvudsak på grund av faktisk eller förmodad etnicitet eller nationalitet” (s. 108). Detta kan tolkas motsatsvis som att en person kan få t.ex. kroppsvisiteras om ett av de bidragande skälen är etnicitet, vilket enligt Linköpings kommun i så fall kan medföra en risk för diskriminering. Linköpings kommun anser att kraven är alltför lågt ställda.

Det bör finnas en maximal gräns för hur stor en säkerhetszon får vara

Av utredningen framgår att zonerna ska vara geografiskt avgränsade och tydligt markerade i polisens beslut, exempelvis på en karta. Men någon bortre gräns för zonen omfattning finns inte. Det innebär att en zon i teorin skulle kunna omfatta hela städer eller regioner, något Linköpings kommun anser vore särskilt oproportionerligt. Om systemet ändå ska införas, anser Linköpings kommun att det bör införas en maximal gräns för hur stort område det får handla om.

Det bör finnas en sammantagen tidsgräns för hur länge en zon får gälla

Ett beslut om att införa en säkerhetszon ska gälla för en viss tid, högst två veckor från dagen från beslutet, men kunna förlängas genom ett nytt beslut. Det finns ingen begränsning av antalet förlängningar. I praktiken kan detta innebära att en zon kan gälla tills vidare, även om en ny bedömning av bl.a. nödvändighet och proportionalitet måste göras vid varje enskilt beslut om

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

förlängning. Om systemet ändå ska införas, anser Linköpings kommun att det måste införas en sammantagen tidsgräns.

Begränsningar för barn bör övervägas

Utredaren föreslår inget undantag för barn under 15 år, utan ingripanden i en säkerhetszon kommer kunna göras även mot dem. Utredaren lyfter att barn är särskilt sårbara och har särskilda rättigheter, vilket innebär att polisen bör vara särskilt restriktiv vid beslut om tvångsmedel. Dock föreslås inga särskilda begränsningar eller bestämmelser i lag som ska reglera när tvångsmedlen får utföras mot barn. Linköpings kommun anser att det finns skäl att vara särskilt restriktiv och att det därför bör övervägas särskilda begränsningar.

Viktigt att noga överväga vilken instans som fattar beslut i första instans

Utredaren föreslår att Polismyndigheten ska fatta beslut om att införa en säkerhetszon. Civil Rights Defenders har framfört att beslutet bör fattas av domstol, bland annat för att öka allmänhetens förtroende för att beslutet fattats på rätt grunder. Linköpings kommun anser att organisationen har en bra poäng, inte minst eftersom det kan stärka förutsättningarna för opartiska och rättssäkra beslut. Samtidigt är det Polismyndigheten som har tillgång till mest information och besluten skulle ofta behöva fattas mycket skyndsamt. Linköpings kommun avser att invänta remissinstansernas bedömning innan vi tar ställning i denna del.

Positivt med protokollföring - men viktigt att det efterlevs

Linköpings kommun välkomnar utredarens förslag om att protokoll ska föras över alla ingripanden. Det finns dock uppgifter från bl.a. JO och Civil Rights Defenders om att polisen underlåter att fullfölja den dokumentationsskyldighet som redan finns. Därför håller vi med Civil Rights Defenders om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att stärka sina rutiner kring dokumentation och att systematiskt följa upp hur ingripandena genomförs.

Löpande uppföljning är nödvändigt

Som utredaren föreslår bör Polismyndigheten regelbundet följa upp och utvärdera hur de nya reglerna har tillämpats. En effektiv tillsyn måste också säkerställas."

Lars Vikinge (C) yrkar avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut och yrkar bifall till Maria Moraes (MP) förslag till yttrande.

Sofia Frithioff (V) yrkar avslag till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut och lämnar yrkande med eget förslag till yttrande enligt följande:

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

"Regeringens förslag till införande av Säkerhetszoner är ett dåligt förslag som riskerar att skapa flera problem än det löser. Det finns en överhängande risk att förslaget leder till att vissa grupper i samhället misstänkliggörs på oskäligen grunder och upplever trakasserier där de gång på gång visiteras utan misstanke om brott. Det kommer öka på ett utanförskap och en känsla av att inte behandlas som andra medborgare.

Visitationszoner av den typ som föreslås har införts tidigare i andra länder och där har erfarenheterna visat med stor tydlighet vad konsekvenserna blir. Det som sker är en omfattande rasistisk profilering med djup diskriminering som följd. Det kommer inte öka förtroendet för Polisen eller samhället i stort utan tvärtom förstärka ett utanförskap och sannolikt öka en grogrund för radikaliserings i andra nätverk.

Förslaget är inget annat än rasistisk symbolpolitik och erfarenheterna från andra länder visar tydligt på att det inte minskar kriminaliteten. Det krävs att det offentliga satsar långt mycket mer på sociala insatser i skolan, på fritiden, bostäder och arbete. Det kommer minska kriminaliteten. Vår bestämda uppfattning är att ny lagstiftning, inte minst av den som ingriper i människors integritet, ska bygga på evidens och vetenskap. Inte på plakatpolitik från högerkanten.

Därför utgår vi från att Justitiedepartementet drar tillbaka lagförslaget."

Åsa Wennergren (L) yrkar bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Elias Aguirre (S) yrkar bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Beslutsordning

Ordförande ställer proposition på Niklas Borgs (M) med fleras yrkande om bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag, Maria Moraes (MP) med fleras yrkande med eget förslag till yttrande samt Sofia Frithioffs (V) yrkande med eget förslag till yttrande och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt Niklas Borgs (M) med fleras yrkande om bifall till Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse – Säkerhetszoner - ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31), yttrande till Justitiedepartementet 2024-01-19

Bilaga -Yttrande

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--

Kommunstyrelsen

2024-01-23

Beslutet skickas till:
Justitiedepartementet

Kommunstyrelsens sammanträde ajourneras kl. 15:43-15:50.

Ordförandens signatur	Justerarens signatur	Justerarens signatur	
-----------------------	----------------------	----------------------	--